

PITU
Postboks 1858
3900 Nuuk

11. juli 2018

Nal. nr./j.nr.: 2017-900-0020

All. nr./brevnr.: 56195

Sull./sagsbeh.: HB

ENDELIG RAPPORT

Inspektion af den selvejende institution PITU's afdeling i Tasiilaq

1. Indledning

Den 5. april 2018 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af døgninstitutionen PITU's afdeling i Tasiilaq. Inspektionen blev gennemført som led i ombudsmandens generelle virksomhed og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Inspektionsholdet bestod af chefkonsulent Lasse Risager, fuldmægtig Henrik Bach og tolk Jokum Nielsen fra ombudsmandsembedet. Derudover deltog børnekonsulent Ellen Bang Bourup fra børnerettighedsinstitutionen MIO.

Det er ikke alle emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

PITU har haft lejlighed til at fremkomme med bemærkninger til en foreløbig udgave af denne rapport. PITU har ved e-mail af 13. juni 2018 sendt en række bemærkninger. Bemærkningerne er indarbejdet i rapporten.

2. Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven).

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. § 6, stk. 1.

Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt. Ombudsmandens virksomhed omfatter også frihedsberøvedes forhold på private institutioner m.v., hvor frihedsberøvelsen er sket enten i medfør af en afgørelse truffet af en offentlig myndighed, på opfordring af en offentlig myndighed eller med samtykke eller indvilligelse fra en offentlig myndighed, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 2. pkt. Endvidere omfatter ombudsmandens virksomhed børns forhold på private institutioner m.v., som varetager opgaver umiddelbart i forhold til børn, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 3. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmandens virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.

3. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

PITU blev den 1. september 2017 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 7. februar 2018 yderligere oplysninger om inspektionen.

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt skriftligt materiale fra PITU om institutionen og beboerne.

Derudover modtog jeg en tilsynsrapport fra 2016 fra Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen.

Medarbejderne, beboerne og beboernes forældre blev på forhånd orienteret skriftligt om inspektionen og om, at de havde mulighed for at tale med inspektionsholdet.

Under inspektionen talte inspektionsholdet med ledelsen for PITU, som var repræsenteret ved den fungerende administrationschef og institutionens socialkoordinator, som begge til daglig arbejder på institutionens hovedafdeling i Nuuk, og den fungerende afdelingsleder for afdelingen i Tasiilaq. Derudover talte inspektionsholdet enkeltvis med tre medarbejdere og tre beboere.

Inspektionsholdet besigtigede endvidere afdelingens lokaler.

4. Generelt om PITU

PITU er en selvejende døgninstitution for omsorgssvigtede børn og unge i alderen 0-18 år med særligt fokus på søskendebørn. Institutionen har en afdeling i Nuuk og en afdeling i Tasiilaq.

Inspektionen den 5. april 2018, som er behandlet i denne rapport, var rettet mod afdelingen i Tasiilaq. Den 6. marts 2018 gennemførte ombudsmandsembedet endvidere en inspektion af afdelingen i Nuuk, som er behandlet i en særskilt rapport.

Afdelingen i Tasiilaq er placeret i et enfamiliehus på 127 m² og har plads til fire beboere. På tidspunktet for inspektionen boede der fire beboere.

5. Ombudsmandens overordnede vurdering

Jeg har overordnet fået et positivt indtryk af PITU som en institution, hvor ledelsen og medarbejderne har fokus på at skabe trygge og hjemlige rammer for beboerne.

Beboerne, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de var glade for at bo på afdelingen i Tasiilaq, og at medarbejderne var søde ved dem.

Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, virkede samvittighedsfulde, omsorgsfulde og engagerede og var glade for at arbejde på afdelingen.

Fællesarealerne fremstod pæne, rene og hyggelige.

En række forhold giver mig anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedenfor under pkt. 6-12.

6. Manglende indberetning af magtanvendelse

Reglerne om magtanvendelse over for børn under 18 år, der er anbragt på en døgninstitution, fremgår af afsnit I og II (§§ 1-29) i inatsisartutlov nr. 1 af 21. november 2013 om magtanvendelse inden for det sociale område med senere ændringer (herefter magtanvendelsesloven). Lovens afsnit I og II gælder for alle døgninstitutioner, herunder selvejende institutioner som PITU.

Magtanvendelseslovens §§ 19-22 indeholder regler om registrering og indberetning af magtanvendelse. Formålet med disse regler er ifølge forarbejderne til loven bl.a., at tilsynet kan kontrollere, at reglerne om magtanvendelse overholdes.

Efter magtanvendelseslovens § 19, stk. 1, skal enhver form for magtanvendelse registreres og indberettes af døgninstitutionerne til kommunalbestyrelserne i opholdskommunen og hjemkommunen og til Naalakkersuisut samt til det enkelte barns eventuelle børnebisidder. Den nærmere fremgangsmåde ved registrering og indberetning af fysisk magtanvendelse er

fastsat i magtanvendelseslovens §§ 20 og 22. Heraf fremgår det bl.a., at barnet har ret til at fremkomme med sin egen redegørelse om episoden, jf. § 21, stk. 2, og § 22, stk. 3, og at døgninstitutionen skal sende indberetningerne inden 3 dage, jf. § 20, stk. 4, og § 22, stk. 2.

Forud for inspektionen oplyste PITU, at institutionen ikke har oplysninger om, at der skulle have været episoder med magtanvendelse på afdelingen i Tasiilaq i 2017. Jeg modtog endvidere en kopi af institutionens interne retningslinjer for magtanvendelse, hvor der bl.a. er anført følgende:

”Hvis man har været nødt til at bruge fysisk magt, skal bagvagten straks informeres. Bagvagten skal informere administratoren og skal inden for 24 timer registrere hændelsens oplysninger på et indberetningsskema. Indberetningsskemaet skal afleveres til forstanderen, fordi forstanderen inden 3 dage skal sende en kopi af indberetningsskemaet til kommunen, Naalakkersuisut og den, der er ansvarlig for barnet.” (min oversættelse)

Under inspektionen oplyste ledelsen, at der ikke havde været episoder med magtanvendelse på afdelingen i Tasiilaq, idet børnene på afdelingen ikke er så voldsomme, at der er behov for dette.

Under inspektionen talte inspektionsholdet endvidere enkeltvis med tre af medarbejderne. To af medarbejderne forklarede hver især om en episode med magtanvendelse i marts 2018, som de begge havde været involveret i. Episoden var ikke blevet indberettet. Den tredje medarbejder fortalte om en anden episode med magtanvendelse for ca. et år siden, som heller ikke var blevet indberettet. Medarbejderne forklarede, at de ikke var bekendt med yderligere episoder med magtanvendelse.

Inspektionsholdet foreholdt efterfølgende disse forklaringer for ledelsen, som oplyste, at de ikke var bekendt med episoderne. Afdelingen har en logbog, som medarbejderne skal skrive i, hvis de har været ude for særlige hændelser. Det er ledelsens måde at følge med i, hvad der sker på afdelingen.

PITU har i sin mail af 13. juni 2018 oplyst følgende:

"Vi tager de fremkomne oplysninger fra inspektionen om magtanvendelsen som væsentlige opgaver. Vi har straks gendiskuteret medarbejdernes meldepligt. Dagen efter inspektionen blev diskussionerne taget op, hvor medarbejdernes nødvendige viden om meldepligt og nødvendigheden af at følge de klare procedurer blev understreget. Lederen i Tasiilaq er ny, og derfor er hendes viden om hændelser fra sidste år beskedne. Det, der har været understreget, er at få præciseret vores pædagogiske grundlag, hvilket er at møde barnet, hvor det er, pædagogik, hvor accept er grundlaget. At det bør være et mindstekrav til møderne, altid at forholde sig til loven om magtanvendelsen, og at man diskuterer ud fra klare eksisterende handleplaner." (min oversættelse)

Jeg finder det kritisabelt, at der i to tilfælde ikke er sket indberetning af magtanvendelse. Jeg henstiller, at PITU sikrer, at magtanvendelse fremover i alle tilfælde bliver indberettet i overensstemmelse med magtanvendelseslovens §§ 19-22.

7. Udlevering af magtanvendelsesloven til medarbejderne

Efter magtanvendelseslovens § 29 skal loven udleveres til samtlige medarbejdere i alle døgninstitutioner omfattet af loven, og medarbejderne skal over for døgninstitutionens leder kvittere for modtagelsen.

Forud for inspektionen sendte PITU mig de interne retningslinjer om magtanvendelse på afdelingen i Tasiilaq. Det fremgår bl.a. af retningslinjerne, at alle nye medarbejdere får udleveret en kopi af loven, og at de skal skrive under på, at de har forstået indholdet.

Under inspektionen forklarede ledelsen, at afdelingen i Tasiilaq har et ringbind med et eksemplar af magtanvendelsesloven på kontoret, som medarbejderne kan slå op i. Ledelsen forklarede endvidere, at medarbejderne får udleveret et eksemplar hver, og at de skal skrive under på, at de har modtaget det.

En af medarbejderne forklarede over for inspektionsholdet, at hun ikke havde modtaget et eksemplar af magtanvendelsesloven. De to øvrige medarbejdere, som inspektionsholdet talte med, forklarede hver især, at de havde modtaget et eksemplar af loven.

PITU har i sin mail af 13. juni 2018 oplyst, at den manglende udlevering af magtanvendelsesloven må være en fejl, da nye ansatte og vikarer skal have udleveret magtanvendelsesloven.

Jeg har noteret mig det oplyste.

8. Orientering af børnene om rettigheder mv. efter magtanvendelsesloven

Efter magtanvendelseslovens § 27 skal døgninstitutionens leder sikre sig, at de anbragte børn og forældremyndighedens indehavere bliver gjort bekendt med reglerne i lovens afsnit II (§§ 4-29), herunder adgangen til at klage til henholdsvis kommunalbestyrelsen og Det Sociale Ankenævn efter §§ 24 og 26.

Det fremgår af lovforarbejderne til § 27, at bestemmelsen skal sikre, at barnet og forældremyndighedsindehaverne ved, hvilke rettigheder de har, og hvordan personalet på døgninstitutionen skal forholde sig til magtanvendelse over for barnet.

Under inspektionen oplyste ledelsen, at forældrene var blevet orienteret om reglerne i magtanvendelsesloven under et møde med kommunen. Børnene har også fået at vide, hvilke rettigheder de har, og ved, hvilke begrænsninger, der gælder for magtanvendelse over for dem. Ledelsen var imidlertid ikke sikker på, at børnene var blevet orienteret om reglerne om klageadgang i magtanvendelsesloven.

PITU har i sin e-mail af 13. juni 2018 oplyst, at institutionen nu har orienteret børnene om reglerne, og at emnet vil blive taget op med børnene med jævne mellemrum.

Jeg har noteret mig det oplyste.

9. Adgang til eget værelse

En døgninstitution for børn skal være indrettet således, at barnet har eget værelse. Det fremgår af § 7, stk. 1, i selvstyrets bekendtgørelse nr. 19 af 24. november 2017 om oprettelse og drift af døgninstitutioner for børn (herefter døgninstitutionsbekendtgørelsen), som trådte i kraft den 27. november 2017. Bestemmelsen i § 7 omfatter bl.a. selvejende institutioner, jf. herved § 1, stk. 1, nr. 3.

Under inspektionen oplyste den fungerende afdelingsleder, at der er to soveværelser til de fire børn, som således bor to søskende sammen på hvert værelse.

Den fungerende administrationschef bemærkede, at PITU er opmærksom på, at institutionen er omfattet af døgninstitutionsbekendtgørelsen, og at indretningen af afdelingen i Tasiilaq ikke lever op til døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1.

Den fungerende administrationschef henviste i øvrigt til en e-mail af 22. marts 2018, som PITU sendte til mig i forlængelse af inspektionen af PITU's afdeling i Nuuk den 6. marts 2018. I denne e-mail gav PITU bl.a. udtryk for, at institutionen ikke er blevet inddraget i forbindelse med udarbejdelsen af døgninstitutionsbekendtgørelsen, og at institutionen netop havde holdt et møde med den daværende Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen om konsekvenserne af den nye bestemmelse i døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1. Om disse konsekvenser anførte institutionen bl.a. følgende:

"For det vil for alle medlemmer i den nye Forening Isumassortit, som har 5 Selvejende Døgninstitutioner som medlemmer, betyde at vi tilsammen må udskrive 15 børn. Vores spørgsmål til den afgående Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender var:

Hvor skal de så ende henne?

Hvilke institutioner skal de placeres henne?

Skal der bygges mange nye institutioner?

Hvem betaler?

(Alene den dag, hvor vi arbejder på stiftelse af foreningen, fik vi hver især henvendelser fra forskellige kommuner med forespørgsel om ledige pladser.)

Og for børnene vil det på det menneskelige plan være katastrofalt, fordi at de er meget traumatiserede i forvejen og henter tryghed ved at dele værelser med andre børn. Mange af de børn vi har er under 10 år.

Vi ved at alle de andre – også de Selvstyrejede institutioner – har mere end fuld belægning.

Det vil give et kæmpe socialmæssigt bagslag og det har samfundet ikke råd til - var vores budskab.

[...]

I foreningen arbejder vi målrettet for, at bekendtgørelsen bliver tilpasset realiteterne af samfundets problemer og ikke bare følger de danske forhold. Der er i forvejen så stor boligmangel. Og de allerfleste børnefamilier i Grønland med gennemsnitsindkomst har bestemt ikke plads til, at alle deres børn får hver deres værelse, hvis de har flere børn.

Samtidig er spørgsmålet også, hvordan de traumatiserede børn lærer at socialisere sig? Ja, vi har mange spørgsmål til den ikke særlig gennemtænkte bekendtgørelse."

Under inspektionen af afdelingen i Tasiilaq talte inspektionsholdet enkeltvis med tre af beboerne. Under disse samtaler gav alle tre beboere udtryk for, at de var glade for at bo to på værelserne. To af beboerne gav endvidere udtryk for, at de ikke var interesseret i at få deres eget værelse, mens den tredje godt kunne tænke sig at få sit eget værelse.

Jeg finder, at det ikke er i overensstemmelse med døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, at PITU's afdeling i Tasiilaq ikke er indrettet således, at hvert barn har eget værelse.

For så vidt angår de mulige konsekvenser af bestemmelsen i døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, har jeg noteret mig, at PITU i marts 2018 har afholdt et møde herom med den daværende Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen, som har udstedt den gældende døgninstitutionsbekendtgørelse.

Jeg bemærker i den forbindelse, at udformningen af regler om, hvorvidt børn på døgninstitutioner skal have eget værelse eller må dele værelse med en eller flere søskende eller andre beboere, som udgangspunkt må antages at hvile på overvejelser af bl.a. socialfaglig karakter. Som ombudsmand har jeg til opgave at undersøge, om myndigheder mv. handler i strid med gældende ret og god forvaltningsskik. Det falder derimod uden for ombuds-

mandens virksomhed at tage stilling til, om bestemmelser i f.eks. en bekendtgørelse er hensigtsmæssige. Hertil kommer, at jeg som ombudsmand ikke råder over særlig socialfaglig fagkundskab.

10. Sparsom indretning af børnenes soveværelser

Under inspektionen besøgte inspektionsholdet afdelingens lokaler.

Mens entréen og stuen efter inspektionsholdets vurdering virkede hyggelige og hjemlige, var børnenes to soveværelser særdeles sparsomt indrettet, idet der på hvert værelse blot var en køjeseng og et klædeskab samt en lille kommode på det ene værelse. Derudover var der nogle kasser med legetøj. Værelserne fremstod efter inspektionsholdets vurdering – med undtagelse af enkelte tegninger og en plakat på væggen og døren på det ene værelse – uden personligt præg.

Ledelsen for PITU forklarede under inspektionen, at der tidligere havde været bord og stol på værelserne, men at nogle af beboerne havde "brugt dem som våben", og de var derfor blevet fjernet. Der havde også været lamper og plakater, men lamperne var blevet ødelagt og plakaterne revet ned fra væggene.

PITU har i sin e-mail af 13. juni 2018 oplyst, at institutionen umiddelbart efter inspektionen tog børnenes tøj, legetøj, bøger og lignende frem fra skabene, og at afdelingen har skaffet børnevenlige billeder, gulvtæpper og lamper fra Nuuk, som nu er taget i brug.

Jeg har noteret mig det oplyste.

11. Udlevering af husregler til børn og forældre

Forud for inspektionen modtog jeg et eksemplar af PITU's husregler.

Under inspektionen oplyste ledelsen, at husreglerne ikke er blevet udleveret til børnene eller forældrene, men at børnene er bekendt med husreglerne.

I "Vejledning til inatsisartutlov om magtanvendelse inden for det sociale område – afsnit II om børn", som er udstedt af det daværende Departement for Familie og Justitsvæsen i november 2013, er der under pkt. 16 bl.a. anført følgende:

"For at sikre gode og stabile forhold på institutioner og opholdssteder kan det være hensigtsmæssigt at udforme en husorden med dertilhørende husregler, der udstikker retningslinjer for dagligdagen. Når flere skal bo og arbejde under samme tag kan det være nødvendigt med nogle spilleregler for, hvad der er acceptabelt i fælles rum og på institutionen eller opholdsstedet som helhed for at sikre, at stederne kan varetage deres opgaver og funktioner bedst muligt.

[...]

Husregler skal være kendt af de personer, som man forventer, skal overholde reglerne, og de bør derfor være nedskrevet og udleveret til barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaveren ved anbringelsens start, og når reglerne ændres.

[...]

Husreglerne kan f.eks. beskrive standarder for varetagelsen af hygiejnemæssige minimumskrav, rygeregler, regulering i forhold til mobiltelefon, hvornår børnene og de unge skal i seng, hvornår der skal være ro på værelserne samt regler vedrørende måltider, fjernsynskiggeri, computeranvendelse, hvornår man kan have besøg såvel som retningslinjer for aktiviteter, som anbringelsesstedet har uden for matriklen."

PITU har i sin e-mail af 13. juni 2018 oplyst, at institutionen nu har udleveret husreglerne til børnene og deres forældre.

Jeg har noteret mig det oplyste.

12. Kommunale handleplaner

Inden en kommune træffer afgørelse om anbringelse af et barn uden for hjemmet, skal kommunen udarbejde en skriftlig handleplan for barnet, hvorefter kommunen skal udlevere relevante dele af handleplanen til anbringelsesstedet og sikre, at handleplanen revideres mindst én gang årligt. Det følger af § 46, stk. 1, nr. 2, § 46, stk. 5, og § 47, stk. 1, i inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn med senere ændringer.

Forud for inspektionen modtog jeg fra PITU en samlet oversigt over datoerne på de handleplaner, som institutionen havde modtaget fra kommunerne. Det fremgik af oversigten, at PITU ikke havde modtaget reviderede handleplaner for beboerne på afdelingen i Tasiilaq.

Jeg gjorde derfor den ansvarlige kommune opmærksom på forholdet.

Under inspektionen oplyste ledelsen for PITU, at institutionen jævnligt har rykket den ansvarlige kommune for reviderede handleplaner.

Efter inspektionen har PITU i sin e-mail af 13. juni 2018 oplyst, at kommunen og institutionen nu er i færd med at udarbejde reviderede handleplaner.

Jeg har noteret mig det oplyste.

13. Opfølgning

Jeg anmoder PITU om at gøre afdelingens medarbejdere, beboere og pårørende bekendt med denne rapport.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til orientering til Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet.

Jeg anser hermed sagen om min inspektion af PITU's afdeling i Tasiilaq for afsluttet.

Denne rapport vil blive offentliggjort på ombudsmandsmyndighedens hjemmeside, www.ombudsmand.gl, og medtaget i min årsberetning for 2018.

Med venlig hilsen
for ombudsmanden

Kim Blokbo
retschef